

Pr Liisa-Ly Pakosta
Justiits- ja digiminister
Justiits- ja Digiministeerium
Suur-Ameerika 1
10122 TALLINN

Teie 27.06.2025 nr 8-3/5573-1

Meie 27.08.2025 nr 6.1-1/97-1

Tagasiside keskse teabe edastuse ja dokumentide kättetoimetamise tõhustamise lahenduse väljatöötamiskavatsusele

Täname võimaluse eest anda tagasisidet keskse teabe edastuse ja dokumentide kättetoimetamise tõhustamise lahenduse väljatöötamiskavatsusele (edaspidi: väljatöötamiskavatsus). Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit (ITL) on algatusega tutvunud ja saadetud materjale analüüsinud ning esitab käesolevaga oma esmase tagasiside.

Toetame väljatöötamiskavatsuse üldist eesmärki tagada riigiga suhtlemisel kiirem, turvalisem ja tõhusam dokumentide kättetoimetamine. Samas peame kavandatavat lahendust mitmes aspektis problemaatiliseks ning leiame, et see vajab enne edasist menetlemist põhjalikumat analüüsi ja kaalumist.

1. **Puudub selge ülevaade, kui suur on tegelik lahendamist vajav probleem ja millist kokkuhoidu uus süsteem annaks.** Eriti oluline on eristada kahte väga erinevat eesmärki: kas soov on luua toimiv ja kasutajasõbralik postkastiteenus või seatakse peamine fookus mehhanismile, millega piirata inimeste juurdepääsu e-teenustele juhul, kui nad dokumentidega ei tutvu? Need eesmärgid vajavad eraldi käsitlemist. Alles pärast seda on võimalik hinnata, milliseid kulusid ja sääste uus lahendus tegelikult kaasa toob, sealhulgas näiteks kui palju tähitud kirju kodanikele täna saadetakse ja kui suures mahus kulusid oleks võimalik vähendada.

2. **Eesti e-riigi tugevuseks on seni olnud hajus arhitektuur.** Ühe keskse süsteemi kohustuslik kasutuselevõtt looks pudelikaela ning toob kaasa kulusid kõigile osapooltele. Kui teenus tõesti lihtsustab protsesse, peaks see laienema loomuliku kasutuselevõtu kaudu, mitte kohustuslikult. Keskse süsteemi kaudu kogu ühiskonna dokumentide edastamine koondab riskid ühte kohta. Vajalik on põhjalik riskianalüüs ning sõltumatu regulaarne audit, et tagada nii küberturvalisus kui ka usaldus kodanike ja ettevõtete silmis.
3. **Kavandatav teenus võiks vastata Euroopa Liidu määratletud registreeritud andmevahetusteenuse (Registered Electronic Delivery Service) standardile.** See looks ühtse regulatiivse raamistiku, tagaks sõltumatu järelevalve ja välistaks huvide konflikti, kui sama asutus arendab teenust ning teostab järelevalvet.
4. **Tuleks hinnata võimalust pakkuda teenust turult hangitava või litsentseeritava lahendusena,** sh rahvusvaheliselt, mitte ainult RIA arendatava teenusena. Miks on vaja luua riiklik keskne postkast selle asemel, et tekitada vaba postkastilahenduste turg läbi standardite?
5. **Piirdumine ainult e-posti teavitustega on ebapiisav.** Vähemalt SMS-teavitused ning kaasaegsed kanalid, nagu mobiilirakendused või API-põhised teavitused, on vajalikud, et tagada teavituste jõudmine erinevate kasutajarühmadeni.
6. Kavandatav automaatne e-teenuste piiramine, kui isik pole dokumenti vastu võtnud, on ebaoproportsionaalne ja võib viia olukorrani, kus riik kasutab elanike suhtes liigseid repressiivseid meetmeid. **E-teenuste piiramine peaks olema viimane abinõu, mitte lahenduse vaikimisi osa.** ITL-i hinnangul võiks piiramist lubada üksnes kitsalt piiritletud juhtudel ning iga juhtumi puhul tuleks teha eraldi mõjude analüüs.

Kokkuvõttes leiame, et kavandatud lahendus nõuab põhjalikku täiendavat analüüsi. Toetame dokumentide elektroonilise kättesaamise arendamist, kuid see peab põhinema selgel probleemi määratlusel ja kulude-tulude analüüsil, olemasolevate lahenduste maksimaalsel kasutamisel, rahvusvaheliste standardite järgimisel ning proportsionaalsel ja piiratud sekkumisel kodanike õigustesse.

Selle väljatöötamiskavatsusega kavandatakse väga põhimõttelist muudatust ehk eemaldumist senisest praktikast, mille järgi teenuste kättesaadavus ei sõltu üldjuhul kohustuse täidetavusest. See nõuab suuremat avalikku diskussiooni ning ei tohiks olla väike detail uue tehnilise lahenduse puhul nagu praegu väljatöötamiskavatsusest mulje jääb.

Palume neid seisukohti eelnõu koostamisel arvesse võtta ning ITL on valmis ka edasises menetluses panustama ja kaasuma. **Ühtlasi teeme ettepaneku korraldada kohtumine**, kus Justiits- ja Digiministeerium tutvustab algatust ning selle eesmäärke, ITL-i liikmed saavad võimaluse selgitada oma seisukohti ja arutame ühiselt tekkinud küsimuste üle.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Doris Põld
Tegevjuht

Kadri Pungas, kadri.pungas@itl.ee